

Anmälan mot Polismyndigheten i Skåne för långsam handläggning av en förundersökning om grovt rattfylleri

Anmälan

Advokaten AA begärde i en anmälan, som kom in till JO den 15 januari 2004, att JO skulle granska Polismyndighetens i Skåne handläggning av en förundersökning om grovt rattfylleri. Enligt anmälan dömdes i december 2003 en klient till AA för grovt rattfylleri. Vid straffmätningen beaktades polismyndighetens långa handläggningstid av ärendet. Klienten hade nämligen omedelbart efter händelsen erkänt gärningen men ärendet låg trots det ca två och ett halvt år hos polisen innan det lämnades vidare till åklagare.

Utredning

Lunds tingsrätts dom i mål B 4154-03 och förundersökningsprotokollet i polismyndighetens, närpolisområde Eslöv, ärende TMS 1436-01 granskades. Enligt förundersökningsprotokollet var inspektören BB förundersökningsledare och inspektören CC handläggare i ärendet. Av handlingarna framgick vidare i huvudsak följande.

Den 19 april 2001 inträffade en trafikolycka i Eslöv, varvid en man (född 1980) körde in i ett bostadshus. Analysresultatet av ett alkoholutandningsprov visade att mannen hade en alkoholkoncentration om 0,64 milligram per liter utandningsluft. Han misstänktes därför för grovt rattfylleri. Vid ett förhör samma dag erkände han gärningen. Samma dag hölls också ett vittnesförhör och ett målsägandeförhör. Därefter syntes inte något ha hänt i ärendet förrän den 11 september 2003 då ett nytt förhör med mannen hölls. Förundersökningsprotokollet var daterat den 12 september 2003 och kom in till Åklagarmyndigheten i Malmö den 23 september 2003. Den 19 december 2003 dömde Lunds tingsrätt mannen för grovt rattfylleri till villkorlig dom. I domskälen uttalades att mot bakgrund av den långa handläggningstiden vid polismyndigheten borde den villkorliga domen inte förenas med böter eller samhällstjänst.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över handläggningen av det aktuella ärendet. Polismyndigheten anförde följande.

Upplysningar

Ärendet TMS 1436/01 har handlagts i närpolisområde Eslöv, Polisområde Mellersta Skåne. Trafikolyckan inträffade den 19 april 2001. I anslutning till olyckan upprättades trafikmålsanteckningar och övriga nödvändiga åtgärder vidtogs. Vad som återstod i ärendet var att slutdelge den misstänkte och att sammanställa handlingarna i ett förundersökningsprotokoll. Så skedde inte förrän den 12 september 2003. Under tiden april 2001 - september 2003 synes inga åtgärder ha vidtagits i ärendet.

Handläggare av ärendet har varit polisinspektören CC. Förutom att handlägga trafikärenden ingår i CC:s arbetsuppgifter primärt att delta i den yttre polisverksamheten och därtill att vara instruktör. Trafikärenden har inte prioriterats, vilket har inneburit att en del ärenden har blivit liggande utan åtgärd. Till detta kan läggas att förundersökningsledaren i närpolisområdet har haft en hög arbetsbelastning.

Inom polisområdet genomförs regelbundet uppföljningar av de ärenden som är under utredning. Chefen för närpolisområdet genomför tillsammans med chefen för kriminalsektionen på polisområdet ärende- och verksamhetsuppföljningar tre gånger per år. Ärendet TMS 1436/01 har trots dessa kontroller inte uppmärksamats förrän i september 2003.

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken skall en förundersökning bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger.

Yttrande

Som framgår av redovisningen ovan har arbetsbelastningen för de polismän som har haft ansvaret för handläggningen av ärendet varit stor. Det måste emellertid konstateras att varken CC, BB eller DD har skött sina åligganden på ett tillfredsställande sätt. Inget tyder heller på att arbetsbelastningen i närpolisområde Eslöv har varit högre än vid jämförbara enheter inom polisområdet. Sammanfattningsvis kan konstateras att handläggningen naturligtvis inte motsvarar de krav som den ovan nämnda bestämmelsen i rättegångsbalken ställer på genomförandet av en förundersökning.

Inte heller har de system som inom polisområdet används för att följa upp ärenden fungerat tillfredsställande. En förklaring kan vara att uppföljningen endast görs på grupper av ärenden inom respektive närpolisområde. Man kontrollerar då endast antalet ärenden i olika åldersgrupper, medan den individuella uppföljningen av ärendena överlämnas till respektive närpolisområde.

Närpolisområdet har vidtagit åtgärder för att det som inträffat inte skall upprepas. En kompletterande manuell rutin har införts som innebär att närpolischefen i samband med uppföljning tar fram och kontrollerar varje oredovisat ärende. Genom denna åtgärd avser polisområdet att komma till rätta med de brister i uppföljningen som kommit i dagen vid detta ärendes handläggning. Vidare kommer närpolisområde Eslöv under våren 2004 att tillföras en kriminalkommissarie på halvtid som skall se över samtliga rutiner kring hanteringen av ärendena.

AA bereddes tillfälle att kommentera remissvaret.

Bedömning

En förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning skall den läggas ned (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Undersökningsledaren har ansvar för förundersökningen i dess helhet. Han skall se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas

tillvara. Undersökningsledaren skall också ge dem som biträder honom behövliga direktiv för arbetet (1 a § andra stycket förundersökningskungörelsen, 1947:948).

Av handlingarna i ärendet framgår att den aktuella förundersökningen om grovt rattfylleri låg obearbetad under tiden april 2001 - september 2003, dvs. under nästan två och ett halvt års tid. Som förklaring har hänvisats till stor arbetsbelastning och till att trafikärenden inte är prioriterade. Enligt min mening är dessa förklaringar inte godtagbara.

Polismyndighetens handläggning av ärendet uppvisar nämligen anmärkningsvärda brister i flera hänseenden. Som framgår av utredningen var förundersökningen i det närmaste avslutad redan samma dag som händelsen inträffade, vilket tyder på ett gott polisarbete. Enligt polismyndigheten återstod endast att sammanställa handlingarna i ett förundersökningsprotokoll och att slutdelge den misstänkte. Att ärendet lades åt sidan under så lång tid som nu varit fallet är därför obegripligt. Naturligtvis borde de ringa åtgärder som återstod ha vidtagits inom i vart fall de närmaste veckorna efter händelsen.

Vid en polismyndighet bör det finnas sådana inarbetade rutiner att arbetet med trafikärenden och andra liknande ärenden som i stor utsträckning utreds på plats genom polisens s.k. förstahandsåtgärder inte avstannar när handläggningen skall fortsätta på polisstationen. När ärendena väl är lottade på handläggare åligger det i första hand denne att se till att ärendena handläggs så skyndsamt som omständigheterna medger. Det ankommer även på rotelchefen eller motsvarande befattningshavare och ytterst på avdelningschefen att, som en del av sitt ledningsansvar, bevaka att handläggningen av ärendena inte avstannar. Vidare har som tidigare sagts undersökningsledaren en skyldighet att se till att utredningarna bedrivs effektivt.

Utredningen ger vidare vid handen att de ärendeuppföljningar som enligt uppgift görs tre gånger per år inte har fungerat på ett godtagbart sätt vid närpolisområde Eslöv; enligt polismyndigheten har ärendet inte uppmärksammats vid dessa uppföljningar. Mot denna bakgrund vill jag också framhålla vikten av att det finns väl fungerande kontroll- och bevakningsrutiner i den brottsutredande verksamheten.

Att brott utreds på ett kompetent sätt inom rimlig tid är av grundläggande betydelse för allmänhetens förtroende för polisen. Det ligger också i en för brott utpekad persons intresse att polisens handläggning inte drar ut på tiden. I det nu aktuella fallet har en ung man som omedelbart erkänt gärningen under lång tid fått leva i ovisshet om vilken påföljd som han skulle komma att drabbas av. Detta är självfallet otillfredsställande.

Det kan sammanfattningsvis konstateras att polismyndighetens handläggning av den aktuella förundersökningen är helt oacceptabel. Jag delar följaktligen polismyndighetens bedömning att varken CC, BB eller DD har skött sina åligganden på ett tillfredsställande sätt. Polismyndigheten förtjänar allvarlig kritik för det inträffade.

Avslutningsvis noterar jag att polismyndigheten har vidtagit åtgärder för att komma till rätta med de brister såvitt gäller uppföljningen av ärenden som nu kommit fram.

Ärendet avslutas.